МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

О. Й. Вівчар, О. М. Піхоцька

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Підручник

Видавець ФОП Марченко Т. В.
Львів 2027

УДК 336.14:352(075.8)
В 41

Рекомендувала Науково-методична рада
Національного університету «Львівська політехніка»
(Протокол № 10/26 від 18 жовтня 2026 р.)

Рецензенти:

Бондарчук М. К. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

Гарасим П. М. – доктор економічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи Національного лісотехнічного університету України, м. Львів.

Пшик Б. І. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та консалтингу Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів

В 41 **Місцеві фінанси:** підручник / Вівчар О. Й., О. М. Піхоцька. – Львів: Видавець ФОП Марченко Т. В., 2027. – 417 с.

ISBN 978-617-8996-25-3

Підручник розроблено згідно з навчальною програмою дисципліни «Місцеві фінанси». Містить основні теоретичні положення щодо сутності, складових та засад організації місцевих фінансів, фінансової політики місцевих органів влади, формування дохідної бази місцевих бюджетів, системи видатків місцевих бюджетів, фінансового вирівнювання та бюджетного регулювання, бюджетного процесу на місцевому рівні, фінансів підприємств комунальної власності, фінансової діяльності житлово-експлуатаційного комплексу, управління місцевими фінансами в Україні. Наведено питання для контролю рівня засвоєння теоретичних положень курсу, питання для самостійного опрацювання, термінологічний словник.

Підручник сприяє набуттю здобувачами вищої освіти фахових компетентностей з такої галузі професійної діяльності, як місцеві фінанси. Підручник буде корисним для здобувачів спеціальностей «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», «Публічне управління та адміністрування», фахівців у сфері публічних фінансів та працівників органів державної влади і місцевого самоврядування.

ISBN 978-617-8996-25-3 УДК 336.14:352(075.8)

© Вівчар О. Й., Піхоцька О. М., 2027
© Видавець ФОП Марченко Т. В., 2027

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....6

Тема 1. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ ЯК НАУКА.....7

1.1. Формування науки про місцеві фінанси.....7

1.2. Сутність та функції місцевих фінансів. Формування теорій місцевих фінансів.....15

1.3. Місце та роль місцевих фінансів у економічній системі держави.....22

1.4. Склад місцевих фінансових інститутів.....29

1.5. Територіальна громада: поняття, функції, роль, правовий статус.....31

1.6. Європейська хартія місцевого самоврядування та принципи самоврядування на місцевому і регіональному рівнях.....41

Тема 2. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ. РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ.....48

2.1. Розвиток місцевих бюджетів України. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів.....48

2.2. Місцеві бюджети у бюджетній системі України.....54

2.3. Формування та склад доходів місцевих бюджетів.....68

2.4. Видатки місцевих бюджетів.....86

Тема 3. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....103

3.1. Сутність фінансової незалежності місцевого самоврядування та напрями її зміцнення.....103

3.2. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та оцінка автономії місцевих органів влади.....113

3.3. Місцеві позики та місцевий борг.....119

3.4. Місцеві податки і збори.....134

Тема 4. ПЛАНУВАННЯ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....159

4.1. Сутність, принципи і завдання бюджетного планування.....159

4.2. Планування доходів місцевих бюджетів.....166

4.3. Планування видатків місцевих бюджетів.....173
4.4. Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів 185
Тема 5. МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ТА ЇХ СКЛАДОВІ 199
5.1. Міжбюджетні відносини та передумови їх виникнення.....199
5.2. Види міжбюджетних трансфертів в Україні.....207
5.3. Сутність і стан фінансового вирівнювання.....216
5.4. Бюджетне регулювання, його цілі та методи.....224
5.5. Алгоритм розрахунку дотацій.....229
Тема 6. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....243
6.1. Поняття, цілі та завдання державної регіональної політики.....243
6.2. Сутність управління місцевими фінансами.....249
6.3. Сутність бюджетного процесу на місцевому рівні.....252
6.4. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їхні повноваження.....276
6.5. Фінансовий контроль на місцевому рівні.....287
Тема 7. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....321
7.1. Поняття комунальної власності та особливості її формування.....321
7.2. Особливості функціонування підприємств комунальної власності.....325
7.3. Організація фінансів підприємств комунальної власності.....328
Тема 8. ФІНАНСИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....341
8.1. Склад та особливості фінансів житлово-комунального господарства.....341
8.2. Специфіка фінансової діяльності підприємств комунального обслуговування.....350
8.3. Особливості фінансової діяльності підприємств житлового господарства.....357

8.4. Напрями реформування житлово-комунального господарства в Україні....365
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК....377
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ....402

ПЕРЕДМОВА

Важливою складовою становлення національної фінансової системи є розвиток місцевих фінансів як об'єктивної економічної діяльності, властивої фінансовим системам усіх сучасних цивілізованих держав. Цей процес супроводжується появою комплексу нових для держави теоретичних та практичних проблем, адже місцеві фінанси – це фінансові ресурси, які є в розпорядженні органів місцевої влади і дають можливість самостійно вирішувати покладені на них функції.

Перебудова системи господарських відносин в Україні потребує активізації діяльності місцевих органів влади у вирішенні економічних і соціальних проблем розвитку місцевого господарства. Ефективність місцевого самоврядування великою мірою залежить від того, які бюджетні ресурси отримують у своє розпорядження органи місцевого самоврядування.

Проблема забезпеченості органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами сьогодні набуває надзвичайно важливого значення. Це пов'язано, насамперед, із децентралізацією влади та бажанням України вступити до ЄС.

Тому достатнє фінансове забезпечення щодо виконання завдань місцевого самоврядування та пов'язані з ним проблеми визначають актуальність цієї праці. Автори сподіваються, що підручник «Місцеві фінанси» сприятиме швидшому і конструктивнішому вирішенню цих проблем на користь зміцнення місцевого самоврядування, сприятиме розвитку процесу виробництва, зростанню рівня зайнятості населення, залученню інвестицій у ті галузі, які є пріоритетними з погляду поточних та довгострокових завдань функціонування місцево-господарського комплексу.

Підготовка цього видання є продовженням інформаційного забезпечення навчального процесу з дисципліни «Місцеві фінанси», розпочатого авторами за допомогою попередніх видань навчальних посібників з метою поліпшення структури та змісту дисципліни.

Навчальне видання

О. Й. Вівчар, О. М. Піхоцька

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Підручник

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура PT Serif. Умовн. друк. арк. 24,24.

Видавець ФОП Марченко Т. В.
м. Львів-53, 79053, Україна, тел. +38 (050) 370-19-57
Електронна пошта magnol06@ukr.net
https://magnolia.lviv.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серії ДК № 6784 від 30.05.2019 року.

Надруковано у друкарні видавця Марченко Т. В.